

*А. П. Шакула,
директор НБ МДУ*

Видавнича діяльність наукової бібліотеки Маріупольського державного університету

У статті розглянуто цілі, напрями та етапи видавничої діяльності наукової бібліотеки Маріупольського державного університету як результат її науково-дослідної та науково-методичної роботи.

***Ключові слова:** наукова бібліотека Маріупольського державного університету, видавнича діяльність, бібліографічний показчик, тематичні видання, методичні рекомендації, збірник матеріалів.*

Видавнича діяльність є важливою складовою роботи бібліотек вищих навчальних закладів, яка відображає результати науково-дослідної та науково-методичної діяльності. Саме видавнича діяльність, на наш погляд, найяскравіше презентує бібліотеку як наукову установу свого навчального закладу. Цілі видавничої діяльності бібліотек вищих навчальних закладів розподіляються на ті, що притаманні всім бібліотекам, та на ті, що характерні для конкретної бібліотеки, виходячи з науково-освітньої діяльності конкретного навчального закладу, творчого та фахового потенціалу співробітників бібліотеки, інших чинників. Загальні цілі:

- доведення до користувачів бібліотеки та широкого кола спільноти результатів своєї науково-дослідної та науково-методичної діяльності;
- допомога в інформаційному обслуговуванні користувачів;

- створення позитивного іміджу бібліотеки;
- можливість реалізації творчого потенціалу співробітників бібліотеки.

Видавнича діяльність наукової бібліотеки Маріупольського державного університету (далі – НБ МДУ), окрім загальних, переслідує такі цілі:

- інформаційне забезпечення науково-освітньої діяльності університету;
- надання користувачам відомостей про інформаційні ресурси бібліотеки;
- популяризація та збереження інформації про наукові досягнення науково-педагогічного складу та кафедр університету;
- упорядкування та збереження інформації про університет, які надаються в засобах масової інформації;
- популяризація фонду бібліотеки;
- збереження історико-культурної спадщини, в тому числі краєзнавчої;
- методична допомога користувачам та бібліотечним працівникам у питаннях впровадження в практику інформаційних технологій.

На цей час видавнича продукція НБ МДУ представлена 40 науковими, методичними, бібліографічними, оглядово-інформаційними та довідковими виданнями.

Бібліотека не має у своїй структурі редакційного відділу, тому видавнича продукція підготовлюється фахівцями інформаційно-бібліографічного відділу і відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення. Вже підготовлені видання розглядаються та затверджуються науково-методичною радою бібліотеки, після чого передаються до друку видавничому центру Маріупольського державного університету. Починаючи з 2009 року всі видання мають електронну копію та виставляються на веб-сайті НБ МДУ: <http://libr-margu.narod.ru/index/0-17>.

Видавнича діяльність НБ МДУ розпочалася у 2006 році із започаткування та друку першого бібліографічного покажчика «Юзеф Мойсейович Нікольченко: покажчик друківаних праць», який містить бібліографію праць Нікольченко Ю. М., доцента кафедри культурології та інформаційної діяльності університету, заслуженого працівника культури України. Перші три бібліографічні покажчики праць викладачів університету видавалися відокремлено, і тільки у 2009 році було вирішено об'єднати наступні видання у серію «*Праці викладачів МДУ. Бібліографічні покажчики*». Серія представляє науковий доробок викладачів університету, які зробили значний внесок у розвиток університетської науки. Зараз серія нараховує 10 випусків, останній надруковано на початок 2015 року. Він містить бібліографію праць доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історичних дисциплін МДУ Романцова В. М. і приурочений до 60-річчя від дня народження вченого.

У 2007 році була започаткована серія покажчиків «*Публікації кафедр МДУ. Бібліографічні покажчики*», перший випуск якої – це бібліографія публікацій професорсько-викладацького складу кафедри міжнародної економіки. Серія відображає наукову та науково-методичну діяльність кафедр університету, висвічує їх науковий і творчий потенціал. На сучасному етапі до складу серії «*Публікації кафедр МДУ. Бібліографічні покажчики*» входять 8 випусків: останній, який надруковано у 2014 році, містить бібліографію публікацій професорсько-викладацького складу кафедри німецької філології за 1995–2013 роки.

Видання серій «*Праці викладачів МДУ. Бібліографічні покажчики*», «*Публікації кафедр МДУ. Бібліографічні покажчики*» орієнтовано на наукових працівників, аспірантів, студентів та бібліотечних працівників. Підго-

товка цих видань потребує тісної співпраці з науковцями університету, налагодження плідної та постійної взаємодії з кафедрами. Бібліографічні покажчики цих серій широко використовуються студентами та аспірантами університету у навчальній та науковій діяльності, в організації бібліотекою книжкових виставок, присвячених науковому надбанню університету та його вченим, інших заходах. Також видання серій призвані зберігати інформацію про наукові досягнення науково-педагогічного складу та кафедр університету.

З метою популяризації та збереження інформації про науково-освітню, міжнародну, культурно-виховну діяльність університету, що висвітлювалася у засобах масової інформації, було вирішено, починаючи з 2008 року, випускати серію бібліографічних покажчиків «Маріупольський державний гуманітарний університет: інформ-моніторинг ЗМІ» (з 2010 року має назву «*Маріупольський державний університет: інформ-моніторинг ЗМІ*»). Це щорічне видання вміщує бібліографію статей про університет, які були опубліковані у засобах масової інформації протягом поточного року.

У 2013 році було засновано нову серію покажчиків «*Фонд рідкісних та цінних книг. Бібліографічні покажчики*», яка призвана розкривати фонд рідкісної та цінної книги бібліотеки університету, знайомити користувачів з виданнями, які мають бібліографічну, наукову або історичну цінність. Перший випуск цієї серії, «Маріуполь и Приазовье», має три частини, дві з яких («Алфавитный аннотированный перечень изданий» та «Аналитико-тематический перечень публикаций») вже випущено. Видання серії будуть у нагоді науковим працівникам, аспірантам, студентам, бібліотечним працівникам, а також всім, хто цікавиться краєзнавчою тематикою.

Впровадження та використання сучасних інформа-

ційних технологій у роботі НБ МДУ спонукало на започаткування у 2013 році серії *методичних рекомендацій «Інформаційні технології в бібліотеці»*, п'ять випусків якої вийшли в світ у тому ж році. Це «Електронний каталог та електронна картотека статей: здійснення пошуку (на прикладі АРМ "Читач" САБ "ІРБІС" наукової бібліотеки Маріупольського державного університету)», «Робота з ключовими словами, змістом, анотацією, що надаються в електронному каталозі. Особливості оформлення електронних документів і праць викладачів», «Створення вір туалних виставок: методика, web-сервіси, робота з MS Power Point», «Особливості редагування тексту у програмі Microsoft Word». Методичні рекомендації серії орієнтовано як на студентів, викладачів, так і на бібліотечних та інформаційних працівників.

У жовтні 2013 року НБ МДУ було проведено науково-практичну конференцію бібліотек м. Маріуполя *«Використання сучасних технологій у створенні бібліотечно-інформаційного продукту»*, матеріали виступів її учасників було покладено до однойменного збірника. Щорічно бібліотекою проводиться науково-методичний семінар *«Науково-дослідна діяльність наукової бібліотеки МДУ»*, за результатами якого також випускається однойменний збірник як у друкованому, так і в електронному вигляді. На цей час матеріали семінарів представлено двома збірниками, до складу яких входять виступи учасників семінару, присвячені науково-дослідній та науково-методичній діяльності бібліотеки за її основними напрямками. Вищеназвані видання призначено, в першу чергу, бібліотечним фахівцям, інформаційним працівникам та всім, кого цікавить діяльність бібліотек вищих навчальних закладів.

Бібліотекою також розроблюються відокремлені тематичні видання. До вже підготовлених та надрукованих

відносяться «Матеріали підсумкових науково-практичних конференцій викладачів МДГУ: бібліографічний покажчик» (2008), «Особливості оформлення "Віснику Маріупольського державного університету" та інших фахових наукових видань: загальні рекомендації з верстки й редагування» (2013), «Архитектура Мариуполя. Определения основных архитектурных элементов, фрагменты истории архитектуры и градостроительства: справочный бюллетень» (2013), «Мариуполь в Великой Отечественной войне. История города в контексте истории региона: библиографический указатель» (2014).

Підсумовуючи результати видавничої діяльності НБ МДУ, як наслідок науково-дослідної та науково-методичної роботи, зазначимо, що, незважаючи на відносно короткий час, бібліотека має вже вагомий видавничий доробок. На сучасному етапі важливим завданням стає реклама та розповсюдження своїх видань, популяризація їх інформаційних можливостей.

Список використаної літератури

1. Здановська В. П. Здобутки та проблеми видавничої діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського / В. П. Здановська // Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського. Вип. 1 : Науково-інформаційне забезпечення освітянської галузі України / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. – К. : Четверта хвиля, 2008. – С. 309–323.
2. Издательская деятельность : информационный дайджест [Электронный ресурс] / сост. О. П. Федотова ; центральная библиотека им. Ю. Гагарина. – Новочебоксарск, 2008. – Режим доступа: <http://www.novbibl.narod.ru/izdat.htm>.
3. Издательская деятельность (Электронный ресурс). – Режим доступа: <http://reg-school.ru/tula/plavsk/psosh2/publishing.php>.

3. Издательская деятельность библиотек образовательных учреждений [Электронный ресурс] / сост. М. Г. Асмандиярова. – Чернушка, 2009. – Режим доступа: <http://tinyurl.com/jb98tpw>.
4. Издательская деятельность ВУЗов [Электронный ресурс] // Veni. Vidi. Vici : информационно-образовательный портал. – Режим доступа: <http://www.vevivi.ru/best/Izdatelskaya-deyatelnost-VUZov-ref198668.html>.

УДК 021.89(477)

С. В. Назарьева,

заместитель директора НБ МГУ

Авторское право в вузовских библиотеках Украины

Указаны особенности работы библиотек зарубежных стран в рамках сохранения интеллектуальной собственности, проанализировано законодательство Украины по авторскому праву, рассмотрены законные формы работы библиотек вузов с различными видами документов в печатной и электронной форме.

Ключевые слова: закон об авторском праве, интеллектуальная собственность, библиотека вуза Украины, электронная библиотека, е-документ.

Создание новых технологий, появление новых носителей информации, способов ее распространения привели к появлению правовых проблем, с которыми еще лет 20 назад библиотекари не сталкивались. Если раньше библиотеки только иногда обращались к юристам при возвращении книг должников, то современной библиотеке

ББК 91
УДК 012

Відповідальний за випуск: директор наукової бібліотеки Маріупольського державного університету Шакула А. П.

Комп'ютерна верстка: Дейниченко О. В.

*Рекомендовано до друку
науково-методичною радою наукової бібліотеки
Маріупольського державного університету
(протокол № від . .2015 р.).*

НЗ4 Науково-дослідна діяльність наукової бібліотеки Маріупольського державного університету : матеріали III науково-методичного семінару. 26 лютого 2015 р. / ред. А. П. Шакула. – Маріуполь : МДУ, 2015. – 101 с.

У виданні представлено матеріали і статті співробітників наукової бібліотеки Маріупольського державного університету з науково-дослідної роботи за 2014 р.

Видання може стати в нагоді як співробітникам бібліотек, так і всім, кого цікавить діяльність вузівської бібліотеки.

ББК 91
УДК 012